

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 28.11.1985, sp. zn. 11 To 79/85, ECLI:CZ:NS:1985:11.TO.79.1985.1

Číslo: 37/1986

Právní věta: Trestnost rozsáhlé neoprávněné výrobní činnosti, kterou pachatelé provozovali, jako by šlo o přidruženou výrobu JZD, není vyloučeno tím, že nadřízené orgány tuto činnost tolerovaly, ani tím, že provozování této nedovolené činnosti bylo schváleno kolektivními orgány družstva.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 28.11.1985

Spisová značka: 11 To 79/85

Číslo rozhodnutí: 37

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Podnikání nedovolené

Předpisy: 140/1961 Sb. § 118

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 37/1986 sb. rozh.

Trestnost rozsáhlé neoprávněné výrobní činnosti, kterou pachatelé provozovali, jako by šlo o přidruženou výrobu JZD, není vyloučeno tím, že nadřízené orgány tuto činnost tolerovaly, ani tím, že provozování této nedovolené činnosti bylo schváleno kolektivními orgány družstva.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 28. 11. 1985 sp. zn. [11 To 79/85](#).)

K odvolání obžalovaných M. Š. a J. K., a dále k odvolání městského prokurátora v Praze ohledně obžalovaných A. M. a I. Š. proti rozsudku městského soudu v Praze ze dne 5. června 1985 sp. zn. 2 T 20/84 Nejvyšší soud ČSR zrušil v tomto rozsudku výrok o trestu ohledně obžalovaných A. M. a I. Š. a výrok o způsobu výkonu trestu odnětí svobody ohledně obžalovaných M. Š. a J. K. a o trestech obžalovaných A. M. a I. Š., popřípadě o způsobu výkonu trestu odnětí svobody ohledně obžalovaných M. Š. a J. K. sám rozhodl. Dále zamítl odvolání obžalovaných A. M. a I. Š. a také odvolání dalších odvolatelů.

Z odůvodnění:

Rozsudkem městského soudu v Praze ze dne 5. června 1985 sp. zn. 2 T 20/84 byli uznáni vinnými obžalovaní M. Š. a J. K. kromě jiného též trestným činem nedovoleného podnikání podle § 118 odst.

1, 2 písm. a), b) tr. zák. a obžalovaní A. M. a L. Š. pomocí k trestnému činu nedovoleného podnikání podle § 10 odst. 1 písm. c), § 118 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zák., které spáchali tak, že obžalovaní M. Š. a J. K. bez povolení a s použitím najatých osob neoprávněně zajišťovali provádění různých stavebních, montážních a jiných prací, přičemž práce nechávali fakturovat pod jménem JRD Toplá v Marhani, okr. Bardějov, obžalovaný J. K. tak zajistil v době od 1. ledna 1976 do dubna 1979 provedení prací v hodnotě 21 773 161,97,- Kčs, za které obdržel na mzdách pro sebe a členy svých pracovních skupin částku 5 847 185,20,- Kčs a fakturací napomohl odpovědným hospodářským pracovníkům JRD Toplá v Marhani k vytvoření neoprávněného finančního fondu ve výši 13 057 596,- Kčs, z toho až do výše 551 553,86,- Kčs v důsledku přefakturace prací ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví, obžalovaný M. Š. zajistil v době od 1. 1. 1976 do 31. 12. 1980 provedení prací v hodnotě 34 946 474,97,- Kčs, za což mu bylo vyplaceno pro něho a členy jeho pracovní skupiny na mzdách 9 384 880,- Kčs a fakturací prací napomohl odpovědným hospodářským pracovníkům JRD Toplá v Marhani k vytvoření neoprávněného finančního fondu do výše 20 176 627,- Kčs, z toho až do výše 449 976,79,- Kčs v důsledku přefakturace ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví a obžalovaní A. M. jako ekonom a I. Š. jako předseda JRD Toplá v Marhani, obžalovaným J. K., M. Š. a dalším osobám umožnili výše uvedenou činnost a vytvořili tak u JRD Toplá v Marhani neoprávněný finanční fond ve výši 20 176 627,- Kčs, z toho až do výše 1 291 096,40,- Kčs v důsledku přefakturací prací ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví.

Za to a za další trestné činy byli obžalovaní M. Š. a J. K. odsouzeni k nepodmíněným trestům odnětí svobody a k propadnutí poloviny majetku a obžalovaní A. M. a I. Š. k podmíněným trestům odnětí svobody a k trestům zákazu činnosti ekonoma, popř. předsedy JZD.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonné lhůtě kromě jiných odvolání městský prokurátor v Praze ohledně obžalovaných A. M. a I. Š. s dále obžalovaní M. Š., J. K., A. M. a I. Š.

Městský prokurátor v Praze podal odvolání jen ohledně obžalovaných A. M. a I. Š., a to v jejich neprospěch. Odvoláním napadl výrok o trestech, které byly uloženy těmto obžalovaným. Namítl nízkou výměru trestů odnětí svobody a zejména pak nedůvodnost podmíněného odkladu jejich výkonu. Vytkl též příliš úzké vymezení trestů zákazu činnosti. Navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR zrušil výrok o trestech v části týkající se obžalovaných A. M. a I. Š. a aby těmto obžalovaným uložil nepodmíněné tresty odnětí svobody vyměřené v dolní polovině sazby stanovené v § 118 odst. 2 tr. zák. se zařazením do první nápravně výchovné skupiny a tresty zákazu činnosti spočívající v zákazu vykonávat funkce vedoucích pracovníků zemědělské výroby rozhodujících o nakládání s finančními a hmotnými prostředky.

Obžalovaný M. Š. odvoláním napadl jeho se týkající výrok o vině, trestu a náhradě škody. Proti výroku o vině trestným činem nedovoleného podnikání podle § 118 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zák. uplatnil námitky proti závěrům městského soudu v Praze ohledně subjektivní stránky trestného činu. Uvedl, že nevěděl o neoprávněnosti hospodářské činnosti provozované v rámci přidružené výroby JRD Toplá v Marhani, odkázal na výpis z podnikového rejstříku, s nímž se v kritickou dobu seznámil, a zdůraznil, že o přidružené výrobě, jak byla provozována, věděla příslušná okresní zemědělská správa a další nadřízené orgány.

Obžalovaný J. K. odvoláním napadl rozsudek v celém rozsahu, který se ho týkal. Jeho námitky proti výroku o vině trestným činem nedovoleného podnikání podle § 118 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zák. vycházely z toho, že sice organizoval přidruženou stavební výrobu pro JRD Toplá v Marhani, avšak s vědomím okresní zemědělské správy a způsobem, který představitelé JRD považovali za legální a který tolerovaly příslušné okresní i krajské orgány. Obžalovaný poukázal též na společenskou prospěšnost provozované hospodářské činnosti a na to, že sám usiloval o ověření legálnosti této činnosti, zejména z údajů v podnikovém rejstříku.

Obžalovaný A. M. odvoláním napadl jeho se týkající část rozsudku a vznesl námitky zejména proti závěrům městského soudu v Praze ohledně subjektivní stránky trestného činu pomoci k trestnému činu nedovoleného podnikání podle § 118 odst. 1, 2 písm. a), b) tr. zák. V rámci těchto námitek obžalovaný zdůraznil zvláště to, že výtěžek z přidružené výroby, jak byla v JRD Topla v Marhani provozována, byl zahrnován do finančního plánu družstva, který byl schvalován okresní zemědělskou správou, a že výsledky přidružené výroby byly pojaty do výročních zpráv družstva, které byly nadřízenými orgány rovněž schváleny. Z toho obžalovaný dovozoval, že nadřízené orgány souhlasily i se samotným provozem přidružené výroby a že nemohl mít představu o její neoprávněnosti. Městskému soudu v Praze dále vytkl, že nesprávně ztotožnil nepovolenou přidruženou výrobu JRD s nedovoleným podnikáním ve smyslu trestního zákona.

Obžalovaný I. Š. v odvolání zaměřeném především proti výroku o vině, jenž se ho týkal, namítl, že si nebyl vědom nedovolenosti přidružené výroby, kterou JRD Topla v Marhani provozovalo v ČSR. Poukázal na to, že JRD uskutečňovalo tuto přidruženou výrobu s vědomím všech řídicích a odpovědných orgánů v okrese a že s finančními prostředky z přidružené výroby se počítalo ve schválených finančních plánech JRD. Zároveň odkázal na to, že obdobnou činnost vyvíjela řada dalších družstev ve Východoslovenském kraji. Proto obžalovaný I. Š. v odvolání navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR ohledně něho zrušil napadený rozsudek a aby ho zprostil obžaloby.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal podle § 254 odst. 1, 2 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž mohl každý z odvolatelů podat odvolání, i správnost postupu řízení, které předcházelo této části rozsudku, přičemž z podnětu odvolání městského prokurátora v Praze takto přezkoumal napadený rozsudek a předcházející řízení jen ohledně obžalovaných A. M. a I. Š., a přihlížející přitom i k vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, dospěl k následujícím závěrům.

V řízení, v němž bylo stupováno podle trestního řádu, zejména podle ustanovení, jejichž smyslem je zajistit objasnění věci a možnost uplatnění práva obhajoby, městský soud v Praze provedl dokazování v rozsahu nezbytném pro náležité zjištění skutečného stavu věci, jak to ukládá ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. Provedené důkazy městský soud v Praze zhodnotil jednotlivě i v souhrnu logickým a přesvědčivě zdůvodněným způsobem, jemuž z hlediska ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. nelze nic vytknout. Přitom městský soud v Praze svůj postup v rámci hodnocení důkazů pečlivě, velmi podrobně, ale zároveň jasně a srozumitelně vysvětlil v odůvodnění napadeného rozsudku. Z provedených důkazů tedy městský soud v Praze vyvodil skutková zjištění, která jsou ve všech směrech úplná a správná.

Výsledkům provedeného dokazování tedy odpovídá zjištění, že obžalovaní M. Š. a J. K. bez povolení a s použitím najatých osob neoprávněně zajišťovali pro socialistické organizace v ČSR provádění různých stavebních, montážních a jiných podobných prací, které nechávali fakturovat pod jménem JRD Topla v Marhani, okr. Bardějov, přičemž obžalovaný M. Š. zajistil v době od 1. ledna 1976 do 31. prosince 1980 provedení prací v celkové hodnotě 34 946 474,97,- Kčs za což mu bylo vyplaceno pro něho a členy jeho pracovní skupiny ve formě mezd 9 384 880,- Kčs s tím, že odpovědným hospodářským pracovníkům fakturujícího JRD napomohl k vytvoření neoprávněného finančního fondu JRD ve výši 20 176 627,- Kčs, z toho ve výši 449 976,79,- Kčs v důsledku tzv. přefakturace ke škodě odběratelských socialistických organizací, a obžalovaný J. K. zajistil v době od 1. ledna 1976 do dubna 1979 provedení prací v celkové hodnotě 21 773 161,97,- Kčs, za což mu bylo vyplaceno pro něho a pro členy jeho pracovních skupin ve formě mezd 5 847 185,20,- Kčs s tím, že odpovědným hospodářským pracovníkům fakturujícího JRD napomohl k vytvoření neoprávněného finančního fondu JRD ve výši 13 057 596,- Kčs, z toho ve výši 551 553,86,- Kčs v důsledku tzv. přefakturace ke škodě odběratelských socialistických organizací.

Na podkladě provedených důkazů městský soud v Praze správně zjistil také to, že obžalovaný I. Š. jako předseda JRD Topla v Marhani a obžalovaný A. M. jako ekonom tohoto JRD umožnili

obžalovaným M. Š., J. K. a dalším osobám provozování uvedené činnosti a vytvořili tak u JRD neoprávněný finanční fond ve výši 20 176 627,- Kčs, z toho ve výši 1 291 096,40,- Kčs v důsledku tzv. přefakturace ke škodě odběratelských socialistických organizací.

Uvedená zjištění odpovídají obsahu provedených důkazů nejen z hlediska objektivního průběhu provozované hospodářské činnosti, její povahy, rozsahu, fakturovaných cen, účasti jednotlivých obžalovaných na jejím uskutečňování apod., ale i z hlediska její neoprávněnosti a vědomí všech uvedených obžalovaných, že jde o neoprávněnou výdělečnou činnost. Nelze proto přisvědčit námitkám obžalovaných M. Š., J. K., I. Š. a A. M., kteří v rámci své obhajoby uplatněné v hlavním líčení před městským soudem v Praze a znovu pak v podaných odvoláních tvrdili, že si nebyli vědomi neoprávněnosti posuzované hospodářské činnosti. S touto otázkou se městský soud v Praze vyčerpávajícím způsobem vypořádal v odůvodnění napadeného rozsudku a učinil v naznačeném směru závěry, s nimiž se Nejvyšší soud ČSR plně ztotožnil.

Především je nutno odmítnout názor, že trestní odpovědnost obžalovaných je vyloučena tím, že nadřízené okresní a krajské orgány věděly o posuzované hospodářské činnosti provozované v JRD. Tato okolnost nemá na podstatu odpovědnosti obžalovaných žádný vliv a mohla by nejvýše odůvodňovat odpovědnost příslušných funkcionářů uvedených orgánů za to, že nelegálně provozovanou hospodářskou činností JRD trpěli. Žádný vliv na podstatu odpovědnosti obžalovaných nemá ani to, že obdobným způsobem postupovala i jiná JRD ve Východoslovenském kraji.

Skutečností totiž zůstává, že posuzovaná hospodářská činnost nikdy nebyla povolena, ačkoliv pokud by měla být považována za legální přidruženou výrobu, muselo by její provozování být podle § 13 odst. 3 zák. č. 122/1975 Sb., o zemědělském družstevnictví povoleno okresním národním výborem po vyjádření okresní zemědělské správy. Městský soud v Praze výstižně poukázal na to, že podle povolení, která se týkala přidružené výroby JRD Topla v Marhani a která byla obsažena v rozhodnutích Okresního národního výboru v Bardějově, resp. Krajského národního výboru v Košicích, bylo JRD oprávněno např. v letech 1976 - 1977 provozovat přidruženou výrobu v jedenácti druzích hospodářské činnosti (výstavba vodovodů, záchyt pramenů, kopání rýh, zemní práce, úprava a dláždění potoků, výstavba cest, natěračské práce, výroba výrobků ze dřeva, výroba cementových výrobků, těžba šterkopísku, nákladní autodoprava) a v roce 1978 v pěti druzích činnosti (výstavba vodovodů a záchytných pramenů, zemní a výkopové práce, nákladní autodoprava, truhlářská výroba, těžba šterkopísku). Avšak posuzovaná hospodářská činnost z hlediska své věcné povahy neměla charakter žádné z povolených činností, a proto se na ni uvedená povolení nevztahovala. Navíc veškerá činnost povolená v rozhodnutích okresního národního výboru, resp. krajského národního výboru, byla výslovně omezena na území okresu Bardějov, resp. Východoslovenského kraje, a to s jedinou výjimkou - zemních výkopových prací pro Východočeské energetické závody Hradec Králové, závod Pardubice. Posuzovaná hospodářská činnost tedy neodpovídala vydaným povolením ani z hlediska území, na němž byla provozována (zemní výkopové práce pro Východočeské energetické závody při zajišťování rozsahu této činnosti nebyly brány v úvahu). Významná je také okolnost, že v uvedených rozhodnutích, jimiž byla povolena přidružená výroba JRD, byl omezen počet pracovníků přidružené výroby např. pro období let 1976 - 1977 na 90 osob s tím, že práce pro Východočeské energetické závody mohly být vykonávány jen s použitím 15 osob. Obdobně pro rok 1978 bylo rozhodnutím okresního národního výboru povoleno provozování přidružené výroby s celkovým počtem 75 pracovníků. Ve skutečnosti však jen počet osob zaměstnaných v rámci pracovních skupin obžalovaných M. Š. a J. K. výrazně překračoval uvedené početní stavy. K tomu přistupuje závažné zjištění, že v žádostech o povolení přidružené výroby, které byly podkladem vydaných povolení, obžalovaní I. Š. a A. M. výslovně uváděli jednotlivé okruhy hospodářské činnosti, v nichž má být přidružená výroba provozována, a přitom nikdy neuvedli hospodářskou činnost, která je posuzována v tomto trestním řízení. Kromě toho pokud k žádosti o povolení přidružené výroby připojili seznam osob, které budou v přidružené výrobě zaměstnány (např. na rok 1978), neuvedli v tomto seznamu

obžalované M. Š. a J. K. ani nikoho z jejich pracovních skupin. Z toho je patrné, že obžalovaní I. Š. a A. M. si naopak počínali tak, aby v žádostech o povolení přidružené výroby před rozhodujícím orgánem zatajili skutečnou povahu a rozsah zamýšlené a posléze skutečně provozované hospodářské činnosti.

Nedostatek povolení vydaného podle § 13 odst. 3 zák. č. 122/1975 Sb. nemohl být nahrazen pouhou skutečností, že okresní zemědělská správa schvalovala výplaty mezd vykázaných na pracovní skupiny obžalovaných M. Š. a J. K. nebo že okresní národní výbor a okresní zemědělská správa bez připomínek schvalovaly finanční plány JRD a zprávy o jeho hospodaření. Schvalování těchto dokladů totiž sledovalo zcela jiný účel, než je ověření nebo potvrzení oprávněnosti provozované hospodářské činnosti. Přitom z obsahu těchto dokumentů nebyla skutečná povaha hospodářské činnosti JRD dostatečně zřejmá, zejména ne z hlediska jejího souladu vydanými povoleními.

Již z uvedených skutečností je evidentní, že obžalovaným I. Š. a A. M. bylo jasné, že posuzovaná hospodářská činnost nebyla družstvu povolena podle § 13 odst. 3 zák. č. 122/1975 Sb. a že jde o neoprávněnou činnost. To ostatně oba obžalovaní v přípravném řízení také doznali.

Pro obžalované M. Š. a J. K., kteří k JRD Topľa v Marhani jako organizaci ani k okresu Bardějov, v jehož rámci JRD jinak vyvíjelo hospodářskou činnost, neměli naprosto žádný vztah, bylo navázání kontaktů s funkcionáři JRD vedeno jediným cílem spočívajícím v tom, aby získali organizaci, pod jejímž jménem by mohli fakturovat výkony svých pracovních skupin. Činnost pracovních skupin těchto obžalovaných přitom probíhala po všech stránkách zcela odtrženě od jakékoli řídicí, organizační, kontrolní a jiné činnosti JRD. V podstatě jediným spojovacím článkem mezi nimi byla pouze formální fakturace výkonů pracovních skupin obžalovaných M. Š. a J. K. pod jménem JRD, na kterou funkcionáři JRD přistoupili jen vzhledem k dohodě obou stran o rozdělování výtěžku fakturace. Podstatou věci ze strany obžalovaných M. Š. a J. K. tedy nebylo přidružené výroby, nýbrž to, že svou nepovolenou soukromou výdělečnou činností provozovanou v ČSR formálně začlenili do JRD za tím účelem, aby jí dodali navenek zdání legálnosti, to znamená zdání, že jde o oprávněně provozovanou přidruženou výrobu JRD. Ve skutečnosti šlo o typický případ zneužívání přidružené výroby k nedovolenému podnikání (ze strany obžalovaných M. Š. a J. K.) a k získání neoprávněného hospodářského prospěchu (ze strany obžalovaných I. Š. a A. M.), který je výslovně zakázán ustanovením § 13 odst. 2 zák. č. 122/1975 Sb. Obžalovaní M. Š. a J. K. se proto nemohou v žádném směru odvolávat na to, že byli přesvědčeni o oprávněnosti posuzované činnosti, nebo na to, že tato činnost formálně nebyla v rozporu s obsahem zápisu v podnikovém rejstříku ohledně JRD Topľa v Marhani apod. V souladu se všemi uvedenými okolnostmi, které městský soud v Praze ještě podrobněji rozvedl v odůvodnění napadeného rozsudku, je zjištěno, že obžalovaní M. Š. a J. K. věděli o neoprávněnosti provozované hospodářské činnosti, nehledě na to, že v tomto směru je v přípravném řízení usvědčoval i obžalovaný A. M., ekonom JRD Topľa v Marhani. Trestnost jednání obžalovaných I. Š. a A. M. není vyloučena ani tím, že provozování neoprávněné hospodářské činnosti v rámci JRD bylo schváleno kolektivními orgány družstva (představenstvem, členskou schůzí). Trestnosti jednání obžalovaných se nijak nedotýká, jestliže si toto jednání nechali schválit uvedenými kolektivními orgány družstva, neboť byli povinni předkládat jen takové návrhy, které odpovídají příslušným předpisům (zákon č. 122/1975 Sb., stanovy JRD atd.).